

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

16. studenoga 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Intelektualno i industrijsko vlasništvo – Direktiva 2001/29/EZ – Autorsko pravo i srodna prava – Članci 2. i 3. – Prava reproduciranja i priopćavanja javnosti – Doseg – ‚Nedostupne‘ knjige koje se (više) ne objavljuju – Nacionalni propis koji udruzi za kolektivno ostvarivanje prava povjerava prava na digitalno iskorištavanje nedostupnih knjiga u komercijalne svrhe – Pravna pretpostavka suglasnosti autora – Nepostojanje mehanizma kojim se osigurava da autori budu stvarno i pojedinačno obaviješteni“

U predmetu C-301/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska), odlukom od 6. svibnja 2015., koju je Sud zaprimio 19. lipnja 2015., u postupku

Marc Soulier,

Sara Doke

protiv

Premier ministre,

Ministre de la Culture et de la Communication,

uz sudjelovanje:

Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA),

Joëlle Wintrebert i dr.,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Vilaras, J. Malenovský (izvjestitelj), M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 11. svibnja 2016.,

* Jezik postupka: francuski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Marca Souliera i Saru Doke, F. Macrez, odvjetnik,
- za Société française des intérêts des auteurs de l'écrit (SOFIA), C. Caron i C. Fouquet, odvjetnici,
- za francusku vladu, D. Colas i D. Segoin, u svojstvu agenata,
- za češku vladu, M. Smolek, D. Hadroušek i S. Šindelková, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, T. Henze, M. Hellmann i D. Kuon, u svojstvu agenata,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju S. Fiorentino, *avvocato dello Stato*,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, M. Drwięcki i M. Nowak, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, J. Hottiaux, J. Samnadda i T. Scharf, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 7. srpnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. i 5. Direktive 2001/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu (SL L 167, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 119.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Marca Souliera i Sare Doke, s jedne strane, te predsjednika Vlade i ministra kulture i komunikacija, s druge strane, o zakonitosti Uredbe br. 2013-182 od 27. veljače 2013. o primjeni članka L. 134-1 do L. 134-9 Zakona o intelektualnom vlasništvu te u vezi s digitalnim iskorištavanjem nedostupnih knjiga objavljenih u 20. stoljeću (JORF od 1. ožujka 2013., str. 3835.).

Pravni okvir

Međunarodno pravo

Bernska konvencija

- 3 Članak 2. Bernske konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela (Akt iz Pariza od 24. srpnja 1971.), u verziji koja je nastala izmjenom od 28. rujna 1979. (u daljnjem tekstu: Bernska konvencija), određuje, među ostalim, u stavcima 1. i 6.:

„1. Izrazi ‚književna i umjetnička djela‘ obuhvaćaju sve tvorevine iz književnoga, znanstvenoga i umjetničkoga područja, bez obzira na način i oblik njihova izražavanja, kao što su knjige. [...].

[...]

6. Gore navedena djela uživaju zaštitu u svim zemljama Unije. Ta se zaštita izvršava u korist autora i nositelja njegovih prava.“ [neslužbeni prijevod]

4 Prema članku 3. stavcima 1. i 3. Bernske konvencije:

„1. Zaštićeni su prema ovoj konvenciji:

a) autori državljani jedne od zemalja Unije za svoja objavljena ili neobjavljena djela;

[...]

3. Pod ‚objavljenim djelima‘ treba razumijevati djela izdana s pristankom njihovih autora, bez obzira na način izrade njihovih primjeraka, ako je stavljanje na raspolaganje tih primjeraka takvo da zadovoljava razumne potrebe javnosti, vodeći pritom računa o naravi djela. [...]“ [neslužbeni prijevod]

5 Članak 5. te konvencije u stavcima 1. i 2. među ostalim određuje:

„1. Autori uživaju glede djela koja su zaštićena prema ovoj konvenciji, u zemljama Unije, osim zemlje podrijetla djela, prava koja odnosni zakoni tih zemalja sada priznaju ili će kasnije priznati svojim državljanima, a i prava posebno priznata ovom konvencijom.

2. Uživavanje i izvršavanje tih prava ne podliježe nikakvoj formalnosti; to uživavanje i izvršavanje prava ne ovisi o postojanju zaštite u zemlji podrijetla djela. Prema tome, izvan odredaba ove konvencije, opseg zaštite i pravna sredstva zajamčena autoru radi zaštite njegovih prava isključivo se određuju zakonodavstvom zemlje u kojoj se zaštita traži.“ [neslužbeni prijevod]

6 Članak 9. navedene konvencije u stavku 1. među ostalim određuje:

„Autori književnih i umjetničkih djela zaštićeni ovom konvencijom uživaju isključivo pravo davati odobrenje za reproduciranje tih djela, neovisno o načinu i obliku tog reproduciranja.“ [neslužbeni prijevod]

7 Članak 11.a iste konvencije među ostalim u stavku 1. određuje:

„Autori književnih i umjetničkih djela uživaju isključivo pravo davati odobrenje:

[...]

2. za svako priopćivanje javnosti, bilo žično ili bežično, djela emitiranih preko radiodifuzije, ako se to priopćivanje čini preko neke druge organizacije, a ne izvorne;

[...]“

WIPO-ov ugovor o autorskom pravu

8 Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO) usvojila je u Ženevi 20. prosinca 1996. Ugovor o autorskom pravu WIPO-a (u daljnjem tekstu: UAP), koji je u ime Zajednice odobren Odlukom Vijeća 2000/278/EZ od 16. ožujka 2000. (SL L 89, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 122., str. 77.).

9 U skladu s člankom 1. stavkom 4. UAP-a, naslovljenim „Odnos prema Bernskoj konvenciji“:

„Ugovorne strane moraju poštovati članke 1. do 21. i Prilog Bernskoj konvenciji.“

Pravo Unije

10 Uvodne izjave 9., 15. i 32. Direktive 2001/29 određuju:

„9. Svako usklađivanje autorskog prava i srodnih prava mora se temeljiti na visokoj razini zaštite, budući da su takva prava ključna za intelektualno stvaralaštvo. Njihova zaštita pomaže u održavanju i razvoju kreativnosti u interesu autora, umjetnika izvođača, producenata, potrošača, kulture, industrije i javnosti u cjelini. Intelektualno vlasništvo je stoga priznato kao sastavni dio vlasništva.

[...]

15. Diplomatska konferencija održana pod pokroviteljstvom Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) u prosincu 1996. dovela je do usvajanja dvaju novih ugovora, Ugovora o autorskom pravu WIPO-a i Ugovora o izvedbama i fonogramima WIPO-a, koji se bave zaštitom autora odnosno zaštitom umjetnika izvođača i proizvođača fonograma. Ti ugovori značajno osuvremenjuju međunarodnu zaštitu autorskog prava i srodnih prava, ne samo [osobito] u odnosu na tzv. „digitalnu agendu“, i poboljšavaju sredstva za borbu protiv piratstva širom svijeta. [Europska unija] i većina država članica već su potpisali te ugovore i postupak dogovora za ratifikaciju ugovora od strane [Unije] i država članica je u tijeku. Ova direktiva također služi za provedbu velikog broja novih međunarodnih obveza.

[...]

(32) Ovom direktivom predviđen je iscrpan popis iznimaka i ograničenja prava reproduciranja i prava priopćavanja javnosti. Neke se iznimke ili neka ograničenja primjenjuju samo na pravo reproduciranja, u odgovarajućim slučajevima. Ovaj popis uzima u obzir različite pravne tradicije u državama članicama, dok u isto vrijeme ima za cilj osiguravanje funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Države članice trebale bi postići dosljednu primjenu tih iznimaka i ograničenja, koja će biti procijenjena prilikom preispitivanja provedbenog zakonodavstva u budućnosti.“

11 Članak 2. Direktive 2001/29, naslovljen „Pravo reproduciranja“, propisuje:

„Države članice moraju predvidjeti isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za izravno ili neizravno, privremeno ili trajno reproduciranje bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima:

a) autorima, njihovih djela;

[...]“

12 Članak 3. stavak 1. te direktive, naslovljen „Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti i pravo stavljanja drugih predmeta zaštite na raspolaganje javnosti“, glasi:

„Države članice moraju predvidjeti autorima isključivo pravo davanja ovlaštenja ili zabrane za svako priopćavanje njihovih djela javnosti, žicom ili bežičnim putem, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im pripadnici javnosti mogu pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.“

13 Članak 5. navedene direktive, naslovljen „Iznimke i ograničenja“ u stavcima 2. i 3. među ostalim navodi da države članice mogu predvidjeti različite iznimke i ograničenja prava reproduciranja i prava priopćavanja javnosti iz članka 2. i 3. iste direktive u nabrojenim slučajevima.

Francusko pravo

14 Zakon br. 2012-287 od 1. ožujka 2012. o digitalnom iskorištavanju nedostupnih knjiga objavljenih u 20. stoljeću (JORF od 2. ožujka 2012., str. 3986.), dodao je glavi III. knjige 1. prvog dijela Zakona o intelektualnom vlasništvu, koja se odnosi na „Iskorištavanje prava“ u vezi s autorskim pravima, poglavlje IV. naslovljeno „Posebne odredbe koje se odnose na digitalno iskorištavanje nedostupnih knjiga“ koje obuhvaća članke L. 134-1 do L. 134-9 tog zakona. Neki od tih članaka naknadno su izmijenjeni ili stavljani izvan snage Zakonom br. 2015-195 od 20. veljače 2015. o različitim odredbama za prilagodbu pravu Unije u područjima književnog i umjetničkog vlasništva i kulturne baštine (JORF od 22. veljače 2015., str. 3294.).

15 Članci L. 134-1 do L. 134-9 Zakona o intelektualnom vlasništvu, proizlazeći iz tih dvaju zakona, glase kako slijedi:

„Članak L. 134-1:

Nedostupna knjiga u smislu ovog poglavlja je knjiga objavljena u Francuskoj prije 1. siječnja 2001. koju izdavač više ne distribuira u komercijalne svrhe te koja se trenutno ne objavljuje u tiskanom ili digitalnom obliku.

Članak L. 134-2

Uspostavlja se javna baza podataka u kojoj su evidentirane nedostupne knjige i koju služba za komunikaciju s javnošću stavlja na internet na slobodno i besplatno raspolaganje. Francuska nacionalna knjižnica brine o njezinoj primjeni i ažuriranju te o upisu podataka iz članka L. 134-4, L. 134-5 i L. 134-6.

[...]

Članak L. 134-3

I. Kad je knjiga više od šest mjeseci upisana u bazu podataka iz članka L. 134-2, pravo na davanje ovlaštenja za njezino reproduciranje i predstavljanje u digitalnom obliku ima udruga za ubiranje i raspodjelu prava iz glave II. knjige III. ovog dijela, koju je u tu svrhu ovlastio ministar nadležan za kulturu.

Osim u slučaju iz trećeg stavka članka L. 134-5, reproduciranje i predstavljanje knjige u digitalnom obliku odobrava se, uz naknadu, na neisključivoj osnovi i za razdoblje od pet godina, koje se može obnoviti.

II. Ovlaštene udruge mogu pokrenuti sudski postupak radi obrane prava za čije su provođenje odgovorne.

III. Ovlaštenje iz točke I. dodjeljuje se uzimajući u obzir:

[...]

2. jednaku zastupljenost autora i izdavača među članovima i u tijelima upravljanja;

[...]

5. pravičnost pravila o podjeli prikupljenih prihoda nositeljima prava, bez obzira jesu li ili ne stranke izdavačkog ugovora. Iznos prihoda koje primi autor ili autori knjige ne može biti niži od prikupljenog prihoda izdavača;

6. dokazna sredstva čije izvođenje predlaže udruga kako bi se utvrdili i pronašli nositelji prava radi podjele prikupljenih prihoda;

[...]

Članak L. 134-4

I. Autor nedostupne knjige ili izdavač koji ima pravo reproduciranja u tiskanom obliku može se protiviti tomu da udruga za ubiranje i raspodjelu prava izvršava pravo na davanje ovlaštenja iz prvog stavka članka L. 134-3. Taj se prigovor priopćava pisanim putem tijelu iz prvog stavka članka L. 134-2 najkasnije šest mjeseci nakon upisa predmetne knjige u bazu podataka iz istog stavka.

[...]

Članak L. 134-5

Ako autor ili izdavač po isteku roka iz prvog stavka članka L. 134-4 nije podnio prigovor, udruga za ubiranje i raspodjelu prava ponudit će ovlaštenje za reproduciranje i predstavljanje nedostupne knjige u digitalnom obliku izdavaču koji ima pravo reproduciranja te knjige u tiskanom obliku.

[...]

Ovlaštenje za iskorištavanje iz prvog stavka donosi udruga za ubiranje i raspodjelu prava na isključivoj osnovi za razdoblje od deset godina koje se može prešutno obnoviti.

[...]

Ako ponuda iz prvog stavka ne bude prihvaćena [...], ovlaštenje za reproduciranje i predstavljanje knjige u digitalnom obliku daje udruga za ubiranje i raspodjelu prava u uvjetima iz drugog stavka članka L. 134-3.

[...]

Članak L. 134-6

Autor i izdavač koji imaju pravo reproduciranja nedostupne knjige u tiskanom obliku u svako će doba zajednički obavijestiti udrugu za ubiranje i raspodjelu prava iz članka L. 134-3 o svojoj odluci da opozovu njezino pravo na davanje ovlaštenja za reproduciranje i predstavljanje navedene knjige u digitalnom obliku.

Autor nedostupne knjige može u svako doba opozvati pravo udruge za ubiranje i raspodjelu prava iz istog članka L. 134-3 na davanje ovlaštenja za reproduciranje i predstavljanje knjige u digitalnom obliku ako dokaže da je jedini nositelj prava definiranih u navedenom članku L. 134-3. On udrugu obavještava o toj odluci.

[...]

Članak L. 134-7

Uredbom Državnog vijeća preciziraju se pravila primjene ovog poglavlja, osobito pravila pristupa bazi podataka iz članka L. 134-2, narav kao i oblik prikupljenih podataka i najprikladnije mjere objave radi najveće moguće obaviještenosti nositelja prava, uvjeta izdavanja i opoziva ovlaštenja udrugama za ubiranje i raspodjelu prava iz članka L. 134-3.

Članak L. 134-9

Iznimkom od odredbi u prvim trimu stavcima članka L. 321-9, ovlaštene udruge iz članka L. 134-3 prihod od iskorištavanja nedostupnih knjiga koji nije mogao biti podijeljen jer se nisu mogli utvrditi ni pronaći njegovi primatelji prije isteka roka iz posljednjeg stavka članka L. 321-1 koriste za inicijative potpore kreativnim aktivnostima, inicijative izobrazbe pisaca i inicijative koje provode knjižnice kojima se javnost potiče na čitanje koriste.

[...]“

- 16 Pravila primjene članka L. 134-1 do L. 134-9 Zakona o intelektualnom vlasništvu konačno su precizirana, u skladu s člankom L. 134-7 tog zakona, Uredbom br. 2013-182 koja je među ostalim u navedeni zakon uvrstila članak R. 134-11 koji određuje sljedeće:

„Mjere objavljivanja iz članka L. 134-7 uključuju informativnu kampanju koja se vodi na inicijativu ministarstva kulture, u suradnji s udrugama za ubiranje i raspodjelu prava i strukovnim organizacijama iz književnog sektora.

Ta kampanja uključuje predstavljanje okvira djelovanja službe za komunikaciju s javnošću na internetu, neposredan marketing putem elektroničke pošte, objavu promidžbenih poruka u nacionalnom tisku kao i objavu banneri na internetskim stranicama.

Ona započinje na dan određen u prvom stavku članka R. 134-1 te se provodi tijekom razdoblja od šest mjeseci.“

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 17 Na temelju Zakona o intelektualnom vlasništvu, „nedostupna knjiga“ je knjiga objavljena u Francuskoj prije 1. siječnja 2001. koja se više ne distribuira u komercijalne svrhe niti objavljuje u tiskanom ili digitalnom obliku. Člancima L. 134-1 do L. 134-9 tog zakona uvedena je odredba čiji je cilj učiniti te knjige ponovno dostupnima organiziranjem njihova iskorištavanja u digitalnom obliku. Uredbom br. 2013-182 precizirana su pravila primjene tih odredbi.
- 18 Zahtjevom podnesenim 2. svibnja 2013. M. Soulier i S. Doke, oboje autori književnih djela, zatražili su od Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska) poništenje Uredbe br. 2013-182.
- 19 U prilog svojim zahtjevima, oni među ostalim navode da članci L. 134-1 do L. 134-9 Zakona o intelektualnom vlasništvu uvode iznimku ili ograničenje isključivog prava reproduciranja iz članka 2. točke (a) Direktive 2001/29 te da se ta iznimka ili ograničenje ne nalazi među onima iscrpno navedenima u njezinu članku 5.
- 20 Syndicat des écrivains de langue française (SELF), udruženje Autour des auteurs i trideset pet fizičkih osoba naknadno su intervenirali u postupak, u potporu zahtjevima M. Souliera i S. Doke.
- 21 U svojim odgovorima na tužbu, predsjednik Vlade te ministar kulture i komunikacija zatražili su odbijanje tih zahtjeva.
- 22 SOFIA je naknadno intervenirala u postupak također zahtijevajući odbijanje navedenih zahtjeva. SOFIA se predstavlja kao udruga koja u jednakom dijelu uključuje autore i izvođače, ovlaštena za upravljanje pravom na davanje ovlaštenja za reproduciranje i predstavljanje nedostupnih knjiga u digitalnom obliku, pravom na javnu posudbu kao i naknadom za privatno digitalno umnožavanje u području pisanja.

- 23 Nakon što je u potpunosti odbio zahtjeve M. Souliera i S. Doke koji se nisu temeljili na člancima 2. i 5. Direktive 2001/29, nego na drugim pravnim osnovama, sud koji je uputio zahtjev posvetio se ispitivanju zahtjeva koji su se odnosili na te članke, ocjenjujući najprije da analiza tog aspekta spora ovisi o tumačenju navedenih članaka.
- 24 U tim je okolnostima Conseil d'État (Državno vijeće, Francuska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Protive li se [članci 2. i 5.] Direktive 2001/29 tomu da propis, kao što je onaj koji je [uveden člancima L. 134-1 do L. 134-9 Zakona o intelektualnom vlasništvu], omogućuje udrugama ovlaštenima za ubiranje i raspodjelu prava ostvarivanje prava na davanje ovlaštenja za reproduciranje i predstavljanje u digitalnom obliku ‚nedostupnih knjiga‘ pod određenim uvjetima, omogućujući autorima ili nositeljima prava tih knjiga da se usprotive ili prekinu to ostvarivanje prava?“

O prethodnom pitanju

Uvodna očitovanja

- 25 Nesporno je, s jedne strane, da se nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku ne odnosi samo na pravo na davanje ovlaštenja za reproduciranje nedostupnih knjiga u digitalnom obliku, u smislu članka 2. točke (a) Direktive 2001/29, već i na pravo na davanje ovlaštenja za predstavljanje u tom istom obliku, i da takvo predstavljanje čini „priopćavanje javnosti“ u smislu članka 3. stavka 1. navedene direktive.
- 26 S druge strane, taj propis ne spada u područje niti jedne od iznimki i ograničenja koja države članice mogu upotrijebiti, na temelju članka 5. Direktive 2001/29, na pravo na reproduciranje i priopćavanje javnosti iz članka 2. točke (a) i članka 3. stavka 1. te direktive. Popis iznimki i ograničenja utvrđenih tom direktivom iscrpan je, kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 32.
- 27 Iz toga proizlazi da članak 5. Direktive 2001/29 očito nije relevantan u svrhu predmeta u glavnom postupku.
- 28 U tim okolnostima valja utvrditi da svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku (a) i članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 tumačiti na način da se protive tomu da nacionalni propis, poput onog iz glavnog postupka, udruzi ovlaštenoj za ubiranje i raspodjelu prava povjeri ostvarivanje prava na davanje ovlaštenja za reproduciranje i priopćavanje javnosti, u digitalnom obliku, nedostupnih knjiga pritom omogućavajući autorima ili nositeljima prava na te knjige da se tomu protive ili okončaju tu praksu pod uvjetima utvrđenima tim propisom.

Odgovor Suda

- 29 Članak 2. točka (a) i članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 određuju da države članice dodjeljuju autorima isključivo pravo na davanje ovlaštenja ili zabrane izravnog ili neizravnog reproduciranja njihovih djela, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, kao i isključivo pravo na davanje ovlaštenja ili zabrane priopćavanja tih djela javnosti.
- 30 U tom pogledu, valja najprije navesti da se zaštita koju te odredbe pružaju autorima mora široko tumačiti (presude od 16. srpnja 2009., Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, t. 43., i od 1. prosinca 2011., Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, t. 96.).

- 31 Posljedično tomu, ta zaštita mora se razumjeti osobito na način da se ne ograničava na uživanje prava zajamčenih člankom 2. točkom (a) i člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29, već obuhvaća i ostvarivanje navedenih prava.
- 32 Takvo tumačenje potvrđuje Bernska konvencija, člancima 1. do 21. koje je Unija obvezna primijeniti na temelju članka 1. stavka 4. UAP-a, čija je Unija stranka i koju među ostalim provodi Direktiva 2001/29, kao što je navedeno u njezinoj uvodnoj izjavi 15. Dakle, iz članka 5. stavka 2. te konvencije proizlazi da zaštita koju pruža autorima obuhvaća kako uživanje tako i ostvarivanje prava reproduciranja i priopćavanja javnosti iz njezina članka 9. stavka 1. i njezina članka 11.a stavka 1. koji odgovaraju onima zaštićenima Direktivom 2001/29.
- 33 Potom valja istaknuti da prava zajamčena autorima člankom 2. točkom (a) i člankom 3. stavkom 1. Direktive 2001/29 imaju preventivan karakter, na način da svaka radnja reproduciranja ili priopćavanja javnosti djela od strane treće osobe zahtijeva prethodnu suglasnost njegova autora (kad je riječ o pravu reproduciranja, vidjeti, u tom smislu, presude od 16. srpnja 2009., *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, t. 57. i 74., i od 4. listopada 2011., *Football Association Premier League i dr.*, C-403/08 i C-429/08, EU:C:2011:631, t. 162., i, kad je riječ o pravu priopćavanja javnosti, vidjeti, u tom smislu, presude od 15. ožujka 2012., *SCF Consorzio Fonografici*, C-135/10, EU:C:2012:140, t. 75. i od 13. veljače 2014., *Svensson i dr.* C-466/12, EU:C:2014:76, t. 15.).
- 34 Iz toga proizlazi da se, ovisno o iznimkama i ograničenjima koji su iscrpno navedeni u članku 5. Direktive 2001/29, svaka uporaba djela od strane treće osobe bez takve prethodne suglasnosti mora razumjeti kao povreda autorskih prava na tom djelu (vidjeti, u tom smislu, presudu od 27. ožujka 2014., *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, t. 24. i 25.).
- 35 Ipak, članak 2. točka (a) i članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 ne preciziraju način na koji se treba očitovati prethodna autorova suglasnost, tako da se ne može tumačiti da te odredbe nalažu da takva suglasnost mora nužno biti izrijekom očitovana. Valja nasuprot tomu utvrditi da navedene odredbe isto tako omogućuju njezino prešutno očitovanje.
- 36 Dakle, u predmetu u kojem mu je postavljeno pitanje o pojmu „nova javnost“, Sud je ocijenio da se u situaciji u kojoj je autor prethodno izrijekom i bezuvjetno odobrio objavu svojih članaka na internetskoj stranici novinskog izdavača, a da pritom nije upotrijebio tehničke mjere koje ograničavaju pristup tim djelima na drugim internetskim stranicama, može, u biti, smatrati da je taj autor odobrio priopćavanje navedenih djela svim internetskim korisnicima (vidjeti, u tom smislu, presudu od 13. veljače 2014., *Svensson i dr.*, C-466/12, EU:C:2014:76, t. 25. do t. 28. i t. 31.).
- 37 Ipak, cilj pojačane zaštite autora na koji se poziva uvodna izjava 9. Direktive 2001/29 podrazumijeva da uvjeti u kojima se prešutna suglasnost može dati moraju biti točno određeni, kako se samom načelu autorove prethodne suglasnosti ne bi oduzeo učinak.
- 38 Svaki autor mora biti stvarno obaviješten o budućoj uporabi svojega djela od strane treće osobe i o sredstvima koje ima na raspolaganju radi zabrane te uporabe ako tako poželi.
- 39 Dakle, u nepostojanju prethodnih stvarnih informacija o toj budućoj uporabi, autor ne može o njoj zauzeti stajalište te istu stoga po potrebi zabraniti, tako da je samo postojanje njegove prešutne suglasnosti u tom pogledu isključivo hipotetsko.
- 40 Posljedično tomu, u nepostojanju jamstava koja osiguravaju stvarnu obaviještenost autora o predviđenoj uporabi njihovih djela i sredstvima koja su im na raspolaganju radi zabrane te uporabe, oni *de facto* nisu u mogućnosti zauzeti bilo kakvo stajalište o takvoj uporabi.

- 41 Kad je riječ o nacionalnom propisu poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, valja navesti da on ovlaštenoj udruzi povjerava pravo na davanje ovlaštenja za digitalno iskorištavanje nedostupnih knjiga, pritom omogućujući autorima tih knjiga da unaprijed prigovore takvom iskorištavanju, u roku od šest mjeseci od upisa navedenih knjiga u bazu podataka koja je uspostavljena u tu svrhu.
- 42 Provedba prava na prigovor utvrđenog takvim propisom u korist svih nositelja prava na predmetnim knjigama, i osobito autora, ima dakle učinak zabrane uporabe tih djela, dok se nepostojanje prigovora autora podnesenog u fiksnom roku može ocijeniti, s obzirom na članak 2. točku (a) i članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29, kao izražavanje njegove prešutne suglasnosti u vezi s navedenom uporabom.
- 43 Iz odluke kojom je upućeno prethodno pitanje ne proizlazi da navedeni propis sadržava mehanizam koji jamči da će autori biti stvarno i pojedinačno obaviješteni. Stoga nije isključeno da neki od predmetnih autora u stvarnosti nemaju saznanja o predviđenoj uporabi svojih djela i da dakle nisu u mogućnosti o njoj zauzeti stajalište, u jednom ili drugom pogledu. U tim uvjetima, nepostojanje prigovora s njihove strane ne može se smatrati izražavanjem njihove prešutne suglasnosti u vezi s tom uporabom.
- 44 To vrijedi tim više jer se takav propis odnosi na knjige koje, iako su u prošlosti bile objavljivane i distribuirane u komercijalne svrhe, to više nisu. Taj osobiti kontekst se protivi tomu da se može razumno pretpostaviti da, u nepostojanju prigovora autora, svi autori tih „zaboravljenih“ knjiga još i zagovaraju „oživljavanje“ svojih djela, radi njihove komercijalne uporabe u digitalnom obliku.
- 45 Doista, Direktiva 2001/29 ne protivi se tomu da nacionalni propis, poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, teži cilju kao što je digitalno iskorištavanje nedostupnih knjiga u kulturnom interesu potrošača i društva u njegovoj cijelosti. Ipak, taj cilj i taj interes ne mogu opravdati odstupanje koje zakonodavac Unije nije predvidio od zaštite koja se autorima osigurava tom direktivom.
- 46 Naposljetku, valja navesti da propis poput onog u glavnom postupku, među ostalim omogućuje autorima da okončaju iskorištavanje u komercijalne svrhe svojih djela u digitalnom obliku, bilo u dogovoru s izdavačima tih djela u tiskanom obliku, bilo sami, ali pod uvjetom, u tom drugom slučaju, da dokažu da su jedini nositelji prava na navedenim djelima.
- 47 U tom pogledu valja podsjetiti, kao prvo, da iz isključive naravi prava reproduciranja i priopćavanja javnosti iz članka 2. točke (a) i članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29 proizlazi da su autori jedine osobe kojima ta direktiva izvorno dodjeljuje pravo iskorištavanja svojih djela (vidjeti, u tom smislu, presudu od 9. veljače 2012., Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, t. 53.).
- 48 Iz toga slijedi da, iako Direktiva 2001/29 ne zabranjuje državama članicama da, nadalje, dodijele određena prava ili određene prednosti trećim osobama, kao što su izdavači, to je pod uvjetom da se tim pravima i prednostima ne krše prava koja navedena direktiva isključivo dodjeljuje autorima (vidjeti, u tom pogledu, presudu od 12. studenog 2015., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, t. 47. do 49.).
- 49 Posljedično tomu, valja utvrditi da, kad autor djela odluči, u okviru provođenja propisa poput onog iz glavnog postupka, okončati buduće iskorištavanje tog djela u digitalnom obliku, to se pravo mora moći ostvariti a da pritom u određenim slučajevima to ne ovisi o suglasnosti osoba koje nisu one koje je autor prethodno ovlastio na takvo digitalno iskorištavanje, i stoga o suglasnosti izdavača koji, osim toga, ima samo prava iskorištavanja navedenog djela u tiskanom obliku.

- 50 Kao drugo, iz članka 5. stavka 2. Bernske konvencije, koja obvezuje Uniju iz razloga izloženih u točki 32. ove presude, proizlazi da uživanje i izvršavanje prava reproduciranja i priopćavanja javnosti dodijeljenih autorima tom konvencijom koja odgovaraju onima iz članka 2. točke (a) i članka 3. stavka 1. Direktive 2001/29, ne podliježe nikakvoj formalnosti.
- 51 Iz toga među ostalim proizlazi da u okviru propisa poput onog iz glavnog postupka, autor djela mora moći okončati ostvarivanje, od strane treće osobe, prava iskorištavanja u digitalnom obliku koja ima na tom djelu, i time joj zabraniti svaku buduću uporabu u takvom obliku, a da se pritom nije obvezan podvrgnuti, u određenim slučajevima, formalnosti koja se sastoji u dokazivanju da druge osobe osim toga nisu nositelji drugih prava na navedenom djelu, poput onih koja se odnose na njegovo iskorištavanje u tiskanom obliku.
- 52 Vodeći računa o svim prethodnim razmatranjima, na postavljeno pitanje valja odgovoriti na način da članak 2. točku (a) i članak 3. stavak 1. Direktive 2001/29 treba tumačiti tako da im se protivi to da nacionalni propis, poput onog u glavnom postupku, udruzi ovlaštenoj za ubiranje i raspodjelu prava povjeri ostvarivanje prava na davanje ovlaštenja za reproduciranje i priopćavanje javnosti, u digitalnom obliku, „nedostupnih knjiga“, odnosno knjiga objavljenih u Francuskoj prije 1. siječnja 2001. koje se više ne distribuiraju u komercijalne svrhe niti objavljuju u tiskanom ili digitalnom obliku, omogućujući autorima ili nositeljima prava na tim knjigama da prigovore ili okončaju tu praksu u uvjetima definiranim u tom propisu.

Troškovi

- 53 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 2. točka (a) i članak 3. stavak 1. Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2001/29/EZ od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu treba tumačiti na način da im se protivi to da nacionalni propis, poput onog iz glavnog postupka, udruzi ovlaštenoj za ubiranje i raspodjelu prava povjeri izvršavanje prava na davanje ovlaštenja za reproduciranje i priopćavanje javnosti, u digitalnom obliku, nedostupnih knjiga, odnosno knjiga objavljenih u Francuskoj prije 1. siječnja 2001. koje se više ne distribuiraju u komercijalne svrhe niti objavljuju u tiskanom ili digitalnom obliku, omogućujući autorima ili nositeljima prava na tim knjigama da prigovore ili okončaju tu praksu u uvjetima definiranim u tom propisu.

Potpisi